

KUBIČKA, Roman, ZELINGER, Jiří. *Výkladový slovník : malířství, grafika, restaurátorství*. Praha : Grada Publishing, 2004. 341 s. ISBN 80-247-9046-7.

Výkladový slovník, který se – podle označení v titulu – zaměřuje na tři obory umělecké tvorby (malířství, grafiku a restaurátorství), je v úvodu opatřen stručnou předmluvou (s. 5). Autoři se v ní vyjadřují k důvodům, které je k sestavení slovníku vedly: snaha podpořit zájem veřejnosti o problematiku ochrany památek a poskytnout studentům, začínajícím kolegům a pracovníkům pamětových institucí srozumitelné informace o základech technik a technologií, pomocí nichž kulturní památky vznikaly, o používaných materiálech, postupech určování pravosti památek a jejich konzervaci a restaurování. Poněkud závadějící je konstatování, že pro otázky týkající se konzervace a restaurování památek chybí taková díla, která by byla komplexní a přitom nebyla zastaralá. Již v předmluvě autoři tedy zcela opomíjejí vynikající publikaci *Restaurování a konzervování archiválií a knih*, zpracovanou kolektivem předních českých odborníků pod vedením **Michala Ďuroviče** a vydanou nakladatelstvím Paseka v roce 2002, i když v závěrečném seznamu doporučené literatury uvedena je.

Slovník obsahuje 1150 hlavních hesel, propojených četnými odkazovými hesly. Hesla jsou řazena podle substantiva, délka a obsažnost výkladu jednotlivých pojmů značně kolísá, v některých případech se jedná spíše o obšírné pojednání k dané tematice. Ve výběru hesel a v jejich zpracování je zřejmé, že pro obor restaurátorství byl důraz opět kladen především na malířství a grafiku. V těchto dvou oborech výtvarné činnosti může z tohoto slovníku i naprostý laik získat velmi dobrou představu o nejdůležitějších technikách a jejich vývoji, představitelích jednotlivých výtvarných směrů, barvách a podkladových materiálech a jejich složení a objevitelích. Rovněž velmi oceňuji obecněji pojatá hesla o klimatických podmínkách depozitářů a výstavních místností, o ochraně památek, transportu sbírkových předmětů a výstavních vitrinách a hesla věnovaná různým typům poško-

zení památek, řazená podle druhu poškození a podle typu poškozené látky. Poskytují rady, které jsou důležité především pro běžnou praxi v institucích, které památky spravují a které v této specifické tematice nemají vždy jasno. Restaurátorství knižních fondů, ale překvapivě též archivních památek, je však ve výběru hesel i jejich výkladu zachyceno jen okrajově. Ve výběru hesel tak postrádám většinu pojmů vztahujících se ke knize a knižní vazbě. Tato skutečnost se nemile projevila i ve výkladu některých pojmů, které zahrnují více významů. Ačkoliv zvolená forma hesel umožňovala uvést několik výkladů (vzdálené významy jsou označovány číslicemi, významově bližší výklady jsou označeny malými písmeny abecedy), u některých pojmů, které jsou v knihovnictví velmi důležité, tento výklad úplně chybí. Opominutí lze snad pochopit u pojmu „textura“, kdy jen několik znalců paleografie bude postrádat informaci o druhu písma, avšak je velice patrné např. ve výkladu pojmu „signatura“. Když sledujeme na příslušném místě uvedený odkaz na heslo „značení díla“, zjistíme, že se vztahuje jen k autorskému značení výtvarných děl. Není uvedena ani krátká zmínka o zásadním významu, jaký má pojem signatura pro archivní a knihovní fondy. Přednostní zaměření na výtvarné památky se rovněž nepříznivě projevilo ve správnosti výkladu některých hesel. Např. u pojmu „falzifikát, falzum“ je uvedeno, že se jedná o podvrh z neetických důvodů a ačkoliv je jako výjimka zmíněna notoricky známá kauza RKZ, není vůbec brán v úvahu fakt běžný např. v diplomatice, že některé mladší listiny dodatečně kodifikovaly legální stav (tzv. diplomatické falzum).

Slovník je doplněn řadou obrazových příloh řazených do tematických skupin – výčet stran, na nichž jsou uvedeny, nalezneme v úvodu slovníku (s. 7). Vedle množství perokreseb a černobílých fotografií přílohy obsahují rovněž 53 barevných fotografií, mezi nimiž je tentokrát značná část věnována archivním písemnostem a knižním svazkům.

V závěru publikace (s. 333–341) je umístěn seznam literatury, doporučované k prostudování těm čtenářům, kteří by požadovali hlubší informaci. Zařazené publikace jsou velmi různorodé: vedle běžných encyklopedií a katalogů výstav seznam zachycuje řadu velmi specializovaných odborných článků. Zaznamenává sice rovněž novou práci o restaurování archiválií a knih, o níž byla řeč výše a která je pro tento obor zcela zásadní, která však pro výklad hesel nejspíše nebyla užita. Vzhledem k důrazu na výtvarná umění však překvapuje, že zde chybí vynikající pomůcka z pera našich předních znalců, kterou je publikace **Blažiček, J. Oldřich – Kropáček, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění. Názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění***. Praha 1991. Při macešském přístupu k výkladu hesel z oboru knižního restaurátorství potom už ani moc nepřekvapí, že zůstaly zcela nepovšimnuty starší, ale významné práce **Bohumila Nusky**, nemluvě o nově vzniklé *České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy* (TDKIV) zpřístupněné již dva roky volně na internetu (na adrese <http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>).

Další výhradu uvádím k formě záznamů v seznamu literatury: nejen, že nejsou sestaveny podle nové citační normy, ale u článků je stránkový rozsah uveden jen v jednom případě, všechny ostatní záznamy zachycují pouze číslo stránky, na které článek začíná. U monografií není počet stran zachycen vůbec.

Závěrem lze shrnout, že i přes výše uvedené nedostatky se recenzovaná publikace může stát jedním z užitečných doplňkových zdrojů přibližujících terminologii několika hraničních oblastí knihovnictví a informační vědy.

Alena Richterová
Národní knihovna ČR
Alena.Richterova@nkp.cz